

НАРЪЧНИК ЗА РОДИТЕЛИ НА ДЕЦА
С УВРЕЖДАНИЯ

ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦАТА С ТЕЖКИ УВРЕЖДАНИЯ

A

“Образованието способства за пълното
разгръщане на личността, на таланта,
както и на душевните и физически
способности на детето”

Конвенция за защита правата на детето

Издание на Асоциация на родители на деца с бъбречни заболявания
Януари 2011

ОБУЧЕНИЕ НА ДЕЦАТА С ТЕЖКИ УВРЕЖДЕНИЯ
Наръчник за родители на дете с увреждания

© Изданието е подготвено от екип в състав:
Веселина Георгиева Джамбазова
Ани Василева Стефанова - Бахчеванова
Анелия Иванова Борисова – Вълчева
Александра Василева Костова
Десислава Валериева Кузнецова

© 2011, Сдружение “Асоциация на родители на деца с бъбречни заболявания”
© 2011, Оформление Асоциация на родители на деца с бъбречни заболявания
ISBN

СЪДЪРЖАНИЕ

Уводни думи.....	4
ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ДЕТЕТО С УВРЕЖДАНЕ	5
ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА ИЗГОТВЯНА ОТ ЕКИП ЗА КОМПЛЕКСНА ПЕДАГОГИЧЕСКА ОЦЕНКА КЪМ РИО	6
Обща информация за Екип за комплексна педагогическа оценка към РИО.....	6
Каква е процедурата за извършване на педагогическа оценка на дете с увреждания от ЕКПО към РИО?	8
Какви форми за обучение може да препоръча Екипът за комплексна педагогическа оценка към РИО?.....	9
ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА ИЗГОТВЯНА ОТ ЕКИП ЗА КОМПЛЕКСНА ПЕДАГОГИЧЕСКА ОЦЕНКА КЪМ ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ И УЧИЛИЩА.....	15
Източници на информация.....	18

Възползвайте се от образователната система!

Това издание е предназначено за семействата на деца с тежки увреждания и има за цел да подкрепи родителите в отстояването на правото на равен достъп до образование на детето. Въпреки че страната ни е заявила ясен приоритет за равен достъп до образование в образователната политика, осъществяването на практика на интегрирано образование за децата с увреждания е голямо предизвикателство пред образователните институции в България.

В текста ще намерите информация за:

- **екипите за комплексна педагогическа оценка** и информация защо е важно родителите да се обърнат към тях;
- **съществуващите форми за обучение на деца с увреждания в България;**
- **наши съвети и опит** по отношение на реда за кандидатстване, нужните документи, контактна информация, които ще спестят много време и лутане за семействата на деца с увреждания.

Този наръчник е създаден от родители на деца с вродени бъбречни заболявания. Представената информация и нашите съвети са обобщени след предглед на законодателството, посещения и разговори с представители на РИО, детски градини, училища, родители на деца с увреждания.

Специално искаме да подчертаем, че тази информация може да бъде използвана от всички родители на деца с увреждания, независимо от вида и характера на увреждането.

Започнахме да събираме тази информация, за да подготвим дигитални в подкрепа на родителите на деца с бъбречни заболявания, които имат за цел да представят ясно реда и възможностите за обучение на деца с тежки бъбречни заболявания. Дигиталните бяха финансирани по програма „Овластяване на безвластните по време на криза“ на Институт „Отворено общество,“ – София и с подкрепа на Тръст за Гражданско общество в Централна и Източна Европа в рамките на проект, който бе осъществен от група родители на деца с бъбречни заболявания. Можете да намерите дигиталните на следните електронни страници: <http://www.rdbz.org> и <http://www.ngobg.info>.

В хода на подготовка на дигиталните и след тяхното финализиране осъзнахме, че информацията и опита, който имаме е добре да бъдат описани доста по-подробно, а също и периодично следени, за да бъдем максимално полезни на семействата на деца с увреждания. Екипът от родители участвал в подготовката на дигиталните, съвместно с представители на Сдружение „Асоциация на родители на деца с бъбречни заболявания“, допълни събраната информация и я обработи в този подробен текст.

Представените тук данни са актуализирани към месец януари 2011 г., информацията е значително по-подробно представена, допълнена с опит на родители и съвети за евентуални проблеми и възможните решения. За удобство на тези, които вече познават брошурите сме възприели същата структура и логика на представяне. Визуализацията, която сме избрали също е близка.

януари 2011
Екип подготвил изданието

ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ДЕТЕТО С УВРЕЖДАНЕ

Ако поради увреждане на здравето Вашето дете има нужда от специална грижа или подходяща обкръжаваща среда за обучение, гарантиращи неговото здравословно и психическо състояние, то попада в групата на децата със специални образователни потребности¹. Не се страхувайте от това определение! Тази група деца е разграничена, за да бъде показано колко е важно децата с увреждане да получат качествено образование, наравно със своите връстници.

Законът за Народната просвета регламентира специализирани мерки за децата със специални образователни потребности, които са подробно разписани в отделен документ - Наредба № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания.

Наредбата дава следното определение за деца със специални образователни потребности (чл. 2):

Деца и ученици със специални образователни потребности са децата и учениците със:

- 1. различни видове увреждания - сензорни, физически, умствени (умствена изостаналост), множество увреждания;*
- 2. езиково-говорни нарушения;*
- 3. обучителни трудности.*

Поради съществуващата разлика и особености в нуждите за образователна подкрепа и грижа за децата и учениците с хронични заболявания, тази наредба регламентира и специални правила, които се отнасят само за тези деца и ученици.

Приоритет на образователната политика в България е **интегрирано образование на деца с увреждания в масови учебни заведения**. За гарантиране на интересите на детето и правото на включващо образование са предвидени серия от мерки, които имат за цел да мобилизират всички ресурси и възможности за интеграция. Част от тази подкрепяща среда е провеждането на експертна оценка за образователните потребности на детето, на база индивидуалните му възможности и потребности.

Оценката се осъществява от специализирани екипи наречени **Екипи за комплексна педагогическа оценка²(ЕКПО)**. ЕКПО се сформират към две различни звена в образователната система в България, имат допълващи се задачи и би трябвало да работят в координация с цел осигуряване на подходящо и качествено образование на децата с увреждания:

- Екип за комплексна педагогическа оценка (ЕКПО) към Регионален инспекторат по образование (РИО) - административна структура към Министерство на образованието, младежта и науката (МОН) на територията на съответната област. Този екип има за цел да направи **първична оценка на общото развитие на детето или ученика**;
- Екип за комплексна педагогическа оценка (ЕКПО) към детските градини и училища. Този екип осъществява **задълбочено оценяване на образователните потребности**.

Ще представим важните акценти свързани с тази специализирана оценка и обща информация за екипите, които я осъществяват.

¹ НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания чл.2 ал.1

² НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания

ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА ИЗГОТВЯНА ОТ ЕКИП ЗА КОМПЛЕКСНА ПЕДАГОГИЧЕСКА ОЦЕНКА КЪМ РИО

Обща информация за Екип за комплексна педагогическа оценка към РИО

Основната задача на екипа за комплексна педагогическа оценка е да направи първична оценка за това кои са подходящите форми на обучение на детето с увреждане в зависимост от индивидуалните му възможности и потребности. На практика екипът трябва да се стреми да предложи на родителите подходяща по вид детска градина или училище за обучение на детето или подходяща алтернативна форма за провеждане на обучението.

В РИО са назначени експерти „интегрирано обучение и специални училища” или лица упълномощени да изпълняват тези функции. Обикновено тези експерти са и председатели на ЕКПО и към тях можете да се обръщате за съдействие и допълнителна информация.

За ваше улеснение, ще посочим електронните адреси на МОМН, както и на РИО в големите градове в страната, където можете да намерите контактна информация за тези експерти.

Електронни адреси на МОМН и на РИО в страната

- МОМН: <http://www.minedu.government.bg>
- РИО София – град: <http://www.rio-sofia-grad.com>
- РИО София –област: http://www.rio23.escom.bg/start.php?RIO_NUMBER=23
- РИО Пловдив: <http://www.rio-plovdiv.com>
- РИО Варна: <http://rio-varna.hit.bg>
- РИО Добрич: <http://www.rio-dobrich.dobrich.net>
- РИО Пазарджик: <http://www.riopz.com>
- РИО Кюстендил: <http://www.rio-kyustendil.com/ocms/opencms/menu/news/>
- РИО Сливен: <http://new.sliven.net>
- РИО Враца : <http://www.rio-vratza.com>
- РИО Видин: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=5
- РИО Бургас: <http://www.rioburgas.org>
- РИО Стара Загора: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=24
- РИО Плевен: <http://www.rio-pleven.com>
- РИО Шумен: <http://www.rio-shumen.net>
- РИО Велико Търново: <http://riovt.net-bg.info>
- РИО Ямбол: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=28 през
- РИО Хасково: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=26
- РИО Търговище: <http://www.rio-targovishte.com/page.php?id=1>
- РИО Смолян: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=21
- РИО Русе: <http://www.rio-ruse.org>
- РИО Разград: <http://rio-razgrad.hit.bg>
- РИО Ловеч: <http://rio-lovech.hit.bg/index.html>
- РИО Габрово: <http://www.rio-gabrovo.hit.bg>
- РИО Кърджали: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=9
- РИО Благоевград: <http://www.rio-blv.com>
- РИО Перник: http://www.riobg.com/start.php?RIO_NUMBER=14

Екипът за комплексна педагогическа оценка към РИО се определя от началника на РИО и в състава му могат да бъдат включени специалисти в областта на образованието, здравеопазването, социалната сфера, както и представители на институции, пряко ангажирани

с обучението на децата със специални образователни потребности - логопед, ресурсен учител, учител от детска градина, педиатър и др.. При необходимост и по предложение на председателя на екипа в състава могат да бъдат включвани и други специалисти. Екипът заседава целогодишно по предварително определен график, методика и план³.

Какви документи са необходими за извършване на комплексна педагогическа оценка на детето?

Всички документи, свързани с оценката се представят в РИО. Практика е тези документи да се приемат от експерта интегрирано обучение в предварително определен от инспектората срок. Някои от РИО посочват подробности по отношение на тази процедура на интернет страниците си.

Документите, които са необходими за извършване на оценката, са регламентирани в Наредба⁴ за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или хронични заболявания. Наредбата разграничава две групи документи в зависимост от това дали се извършва комплексно педагогическо оценяване на дете със СОП (включително със СОП и хронични заболявания) или да дете само с хронични заболявания:

- Документи, изисквани за оценка на деца със СОП
- Документи, изисквани за оценка на деца с хронични заболявания.

Необходими документи за оценка на образователните потребности на деца с хронични заболявания от ЕКПО на РИО:

1. *Молба от родителя*, настойника или попечителя или от директора на специализирана институция за деца, в която детето или ученикът са настанени;
2. *Удостоверение за раждане и/или лична карта* на ученика;
3. *Протокол* от специализирана по профила на заболяването лекарска консултативна комисия или от териториална експертна лекарска комисия с приложени лична амбулаторна карта, съдържаща необходимите изследвания, консултации, епикризи и други, които удостоверяват заболяването;
4. *Удостоверение* за завършена подготвителна група/подготвителен клас, удостоверение за завършен първи клас, удостоверение за завършен начален етап на основно образование, свидетелство за основно образование.

При необходимост ЕКПО може да Ви поиска и допълнителни документи.

Необходими документи за оценка на образователните потребности на деца със специални образователни потребности от ЕКПО на РИО:

1. *Молба от родителя*, настойника, попечителя или от директора на специализирана институция за деца, в която детето е настанено- тя се предоставя от представител на РИО и е по образец;
2. *Медицински документ*, издаден от съответния лекар специалист или от лекарска консултативна комисия, специализирана по профила на заболяването, или от териториална експертна лекарска комисия, с приложени резултати от проведени медицински консултации и изследвания в зависимост от вида увреждане или нарушение. На практика това са проведени консултации, изследвания, епикризи, с които се удостоверява здравословното състояние на детето. Възможно е да Ви бъдат

³ НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания

⁴ НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания

- поискани освен оригиналите за справка и копия, които да бъдат приложени към молбата;
3. *Психолого-педагогическа характеристика* на детето от учителите на група в детската градина или на ученика - от класния ръководител в училището или от екипа, отговорен за изпълнението на индивидуалния план за грижа, за децата и учениците със специални образователни потребности, настанени в специализирани институции за деца – обикновено в случаите, когато посещава детска градина;
 4. *Удостоверение* за завършена подготвителна група/подготвителен клас, удостоверение за завършен първи клас, удостоверение за завършен начален етап на основно образование, свидетелство за основно образование;
 5. *Творчески работи* на детето или ученика, писмени работи, рисунки и други материали.

Освен посочените в наредбата документи, е възможно да бъдат изисквани и други документи по преценка на ЕКПО, някои от които са:

1. Акт за раждане и копие;
2. Ученическа книжка;
3. Лична амбулаторна карта – медицински картон;
4. Логопедичен статус на детето;
5. Документ за настояничество, издаден от кмета на общината или определено от него длъжностно лице – ако детето/ученика не е представен от родител.

Нашият съвет:

За да сте максимално полезен на детето, проведете предварителна среща с експерта за интегрирано обучение към РИО или лице изпълняващо неговите функции, с когото да уточните подробности относно нужните документи и въпросите, които Ви вълнуват. Ако нямате такава възможност, опитайте да проведете телефонен разговор с експерта или посетете интернет страницата на РИО.

Каква е процедурата за извършване на педагогическа оценка на дете с увреждания от ЕКПО към РИО?

ЕКПО провежда своите заседания по предварително определени план и място за провеждане, утвърдени от началника на РИО. Според посочените изисквания на наредбата *„Заседание на екипа се организира за оценяване на не повече от 10 деца и ученици със специални образователни потребности и/или хронични заболявания“*⁵

Екипът би трябвало да проведе среща с детето във Ваше присъствие, за да установи най - точно и адекватно образователните му потребности⁶. Вашата роля е да съдействате на ЕКПО, за да се определят правилно образователните потребности на детето и да се предложи адекватна форма на обучение.

Специалисти участващи в ЕКПО потвърждават, че има случаи, при които поради огромното желание на родителя да помогне, той не бива допуснат от комисията да присъства при извършване на педагогическата оценка.

⁵ НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания

⁶ Чл.6а ал.3 от ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА Обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., изм., изм. ДВ. бр.87 от 3 Ноември 2009г.

Важно:

В качеството на родител или настойник на дете с увреждане, имате право да се запознаете с целите, методиката, процедурата, както и с графика и с продължителността на оценяването, извършвано от екипа към РИО. Тази информация трябва да бъде предоставена в подходяща за разбиране форма и преди провеждането на педагогическата оценка на детето от ЕКПО към РИО.

Ваше право е да изберете възможността да участвате в заседанието на екипа или да упълномощите свой представител, който да защитава интересите на детето по време на заседанието.

Всеки член на екипа отразява своето становище в Карта за първична оценка⁷. Това е документът, в който се определя и окончателното заключение на комисията. Екипът може да даде препоръка за интегрирано обучение или обучение в специална детска градина или училище на детето, както и препоръка за ресурсно подпомагане. Всички тези форми за обучение са описани по-долу.

Картата за първична оценка както и документът, който описва индивидуалната програма за работа с детето са приложения 1 и 2 на Наредба No 1. Наредбата може да бъде намерена на електронната страница на MOMH.

Важно:

Препоръката на комисията се формулира в решение, което родителя трябва да получи срещу подпис. Необходимо е да знаете, че в решението на комисията би трябвало ясно и точно да е посочена предлаганата форма на обучение на детето с увреждане. В случай, че Вие, като родител, не сте съгласен с направената препоръка, то имате право да не подпишете решението и да го оспорвате в 10-дневен срок от уведомяването си пред министъра на образованието, младежта и науката.

Какви форми за обучение⁸ може да препоръча Екипът за комплексна педагогическа оценка към РИО?

Интегрирано обучение

Приоритет на образователната ни политика е интегрираното образование на децата с увреждания. ЕКПО също би трябвало да се стреми да търси всички възможности за детето и да препоръча то да бъде интегрирано в среда на свои връстници - в масова детска градина или училище. Интегрираното образование е добре развита практика в западните страни, която показва, че децата със специални образователни потребности се развиват най-добре в такава среда.

⁷ http://www.minedu.government.bg/opencms/export/sites/mon/left_menu/documents/process/nrdb_1-2009_deca_SOP.pdf

⁸ Чл.20 от НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания гласи "Картата за първична оценка съдържа и препоръка за интегрирано обучение или за обучение в специална детска градина или в специално училище, както и препоръки за ресурсното подпомагане."

Важно:

Макар ЕКПО към РИО да взема решение и да прави препоръка за вида на детската градина или училище, която детето да посещава, ЕКПО няма правомощия да влияе пряко върху процедурата по прием в съответното учебно заведение. Детето с увреждане, с препоръка за интегрирано обучение, кандидатства на общо основание с всички деца за прием в детска градина или училище.

Нашият съвет:

Когато се насочите към конкретна детска градина или училище, предварително се запознайте с особеностите и изискванията за прием в тези учебни заведения. Във Ваш интерес и в интерес на детето е да проведете предварителна среща с директора на учебното заведение. Уведомете директора за особеностите на здравословното състояние на детето, със особеностите на отглеждане на дете с увреждане, с изискванията и очакванията Ви към колектива на учебното заведение.

Ако срещнете неразбиране от страна на служителите от детските градини или училища потърсете съдействие от експерта „интегрирано обучение и специални училища“ към РИО или лице оторизирано да изпълнява тази длъжност, както и от представител на отдел „Образование“ към вашата община.

В градовете, в които не е въведена електронна система за кандидатстване в детска градина, съществува практиката **представител на ЕКПО и/или нейния председател да оказва съдействие на семействата на деца с увреждания**, за прием в желаната детска градина или училище, като провежда разговор с директора на избраното учебното заведение⁹.

В София и Варна¹⁰, децата кандидатстват, чрез регистрация на родителя в електронни системи за класиране – „Информационна система за обслужване на детските градини“ (ИСОДГ) за град София и „Електронен регистър за прием в детските заведения“, който обхваща детските заведения на територията на Община Варна. При определяне на точките при кандидатстване чрез електронна система, детето с решение на ТЕЛКДЕЛК/НЕЛК и/или с решение на ЕКПО към РИО получава допълнителна точка, която може да даде предимство при общото класиране. Пълна информация за начина на кандидатстване можете да намерите на електронната страница на Столична община <http://www.sofia.bg> и Община Варна <http://gradini-varna.com>.

Постарахме се да потърсим информация за начина на насочване на децата, преминали през ЕКПО, към интегрирано обучение и специални училища, през електронните страници на РИО в страната. Нашият преглед обхваща 8 електронни страници на РИО¹¹.

На страниците на РИО Сливен¹² е посочено:

- Родителят получава служебна бележка, в която се упоменава името на детето и към кое училище/ детска градина е насочено за интегрирано обучение;
- Служебната бележка се представя пред директора на Ресурсния център и пред директора на съответното училище или детска градина.
- Директорът на училището или детската градина насочва детето/ ученика към екипа на детската градина/ училището

⁹ тази информация е на база разговори с представители на РИО

¹⁰ нямаме данни за други градове, които да са въвели информационна система за класиране

Чл.40 от Закона за народната просвета

¹¹ РИО София, РИО Варна, РИО Стара Загора, РИО Пловдив, РИО Пазаджик, РИО Добрич, РИО Плевен и РИО Бургас

¹² <http://new.sliven.net>

РИО Бургас¹³ и РИО Търговище¹⁴ публикуват еднаква информация, която гласи:

„Какво следва след оценяването? След извършване на комплексното педагогическо оценяване ЕКПО насочва децата и учениците със СОП и/или с хронични заболявания за обучение в съответните детски градини и училища, като определя вида и формата на ресурсното подпомагане. Там с децата/учениците работят екип от специалисти, които извършват наблюдение и оценка на динамиката в развитието им и изготвят индивидуална образователна програма за тяхното обучение и развитие. „

Акцент за децата с вродени аномалии на отделителната система, които живеят в София

При проведените от нас разговори с директори на три целодневни детски градини в град София, стана ясно, че в тези детски заведения е голямо предизвикателство осигуряването на безопасна среда за здравето на дете с такава аномалия.

Няколко са причините за това според нас: големия брой деца в групите, недостатъчният персонал в детските градини в сравнение с броя на децата, липсата на подготвени педагогически кадри за работа с деца с увреждания и слаба мотивираност и липса на желание у директорите да приемат такива деца.

Проведохме и разговори с директори на две специализирани детски градини в град София, които проявиха разбиране и съчувствие към проблемите свързани с интегрираното обучение на децата с вродени аномалии на отделителната система. Според тях ако въобще може да се говори за предимство на специализираните детски градини, то се дължи на малкия брой деца в групите. В специализирана детска градина не могат да се приемат деца с установена вродена аномалия на отделителната система, тъй като градината е предназначена за прием и обучение на друг вид заболявания.

Ако сте родител на дете с такава вродена аномалия и се сблъсквате с проблеми, които са свързани с обучението на детето Ви, свържете се с нас и потърсете повече информация на <http://www.RDBZ.org>

Важно:

Тук цитираме нормативната база, която ясно показва поетите ангажменти от държавата за осъществяване на интегрирано образование за децата с увреждания.

Съгласно Закона за народната просвета и актове по неговото прилагане държавните и общинските училища, детските градини и обслужващи звена са натоварени да осъществяват обучението и/или възпитание на деца и ученици с увреждания:

„Детските градини, училищата и обслужващите звена съвместно с финансиращия орган осигуряват подкрепяща среда за интегрирано обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания..“

чл.7 от Правилника за прилагане на закона за народната просвета/ППЗНП/;

„Детските градини са подготвителни институции в системата на народната просвета, в които се отглеждат, възпитават и обучават деца от 3-годишна възраст до постъпването им в I клас.“

чл.26 ал.1 от ППЗНП;

¹³ <http://rioburgas.org>

¹⁴ <http://www.rio-targovishte.com/page.php?id=1>

„Децата със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания постъпват в детските градини по чл.26 ал.1 от ППЗНП, които са задължени да ги приемат,„

чл.26 ал.2 от ППЗНП;

В целодневните, полудневните и седмичните детските градини , „ в група се приемат до 2 деца със специални образователни потребности”.

чл.28 ал.3 от ППЗНП;

Групите, в които се обучават и възпитават деца със специални образователни потребности ,” се формират с минимален брой деца”.

чл.28 ал.4 от ППЗНП.

„Броя на децата в групите на държавните и общински детски градинисе определя с наредба на министъра на МОМН.”

чл.31 от ППЗНП.

Обучение в оздравителна детска градина или училище

Важно:

Обучението на детето с увреждане в оздравителна детска градина или училище се разрешава след изчерпване на всички възможности за интеграция и след изразено писмено предпочитание на родителя.

В оздравителните детски градини или училища се обучават деца с различно по вид и степен на развитие **хронично заболяване**.

В чл.68 ал.1 от Правилника за прилагане на народната просвета, се посочва ,че „*специалните училища за ученици с хронични заболявания са оздравителни и болнични*.

- *Оздравителните училища са „от интернатен тип, за обучение на ученици от I до XII клас, и в тях се организира учебно-възпитателна и лечебна работа само за ученици, боледуващи от заболявания на дихателната, сърдечно-съдовата, храносмилателната и пикочно-половата, костно-мускулната и/или нервната система, и/или на ендокринните жлези и обмяната.”*

чл.68 ал.2 от ППЗНП

- *„ Болничните училища се организират към болниците и са за обучение на ученици от I до XII клас, чийто престой за лечение е не по-малък от 30 дни.”*

чл.68 ал.3 от ППЗНП

След като родителя представи документи пред ЕКПО към РИО, които вече описахме подробно, и на тяхна база ЕКПО извърши оценка на нуждите на детето, решението на екипа се препраща в МОМН за преглед и утвърждаване от специализирана комисия.

Със заповед на министъра на МОМН¹⁵, се сформира експертна комисия, която извършва

¹⁵ Из Наредба 1 "Министърът на образованието и науката определя със заповед експертна комисия, която извършва преглед и анализ на представените документи по ал. 4. В състава на комисията се включват и външни експерти - психолог, логопед, специален педагог, лекар и други.

преглед и анализ на предоставените ѝ документи от РИО. В състава на комисията се включват и външни експерти - психолог, логопед, специален педагог, лекар и други.

След преглед на документите комисията в МОМН изготвя списък на децата, които могат да бъдат обучавани в оздравителни детски градини, които подлежи на одобряване от министъра на образованието.

Важно:

Обучението на детето в оздравителна детска градина или училище се разрешава след изчерпване на всички възможности за интеграция и след изразено писмено предпочитание на родителя.

- Детето с хронично заболяване може да посещава оздравителна детска градина или училище **само**, ако името му е посочено в одобрения от министъра на образованието списък от деца, на които се препоръчва обучение в оздравителна детска градина или училище.
- Децата с хронични заболявания, които не попадат в този списък се насочват за обучение в желаното от тях масово учебно заведение, съобразно здравословното им състояние.
- Директорите в оздравителните детски градини и училища трябва да приемат **само** деца посочени в списъка на МОМН.

Из Наредба 1 "Децата или учениците с хронични заболявания, които не са включени в списъка по ал. 8, постъпват в избрано от тях училище по чл. 26, ал. 1, т. 1 - 10 или т. 12 ЗНП съобразно личните си предпочитания и възможности".

Обучение в специализирана детска градина или училище

Важно:

ЕКПО към РИО насочва детето към тези учебни заведения след изчерпване на всички възможности за интеграция и изразено писмено съгласие и предпочитание на родителя.

В образователната ни система съществуват специализирани детски градини и училища за деца с говорни, сензорни, умствени и множество увреждания. При наличие на множество увреждания у детето, екипът се ръководи от водещата му диагноза, за да определи най-адекватно неговите образователни нужди.

Акцент за децата с вродени аномалии на отделителната система, които живеят в София

По мнение на родителите, които участваха в създаването на дилпяните, а по късно работиха и по наръчника за родители, съществуващите специализирани детски градини и училища към момента на създаване на наръчника (януари 2011) не могат да задоволяват образователните и здравни потребности на децата с тежки бъбречни заболявания. Тази наша оценка се базира на няколко посещения и разговорите с директори и представители на РИО.

Ресурсно подпомагане

Ресурсното подпомагане е форма на образователна подкрепа, която се препоръчва от ЕКПО към РИО и се реализира от ресурсен учител.

Ресурсният учител е квалифициран педагог, придобил знания и умения да подпомага развитието на децата със специални образователни потребности. Негов работодател е Ресурсен център, който е извънучилищно образователно звено, работещо за интеграцията и социализацията на децата със специални образователни потребности.

Към ресурсно подпомагане обикновено се насочват деца, които имат проблеми с усвояването на учебния материал и се нуждаят от допълнително съдействие и помощ.

В правилника¹⁶ за дейността на ресурсните центрове за подпомагане на интегрираното обучение и възпитание на деца и ученици със специални образователни потребности е посочено следното:

„Ресурсните учители и другите специалисти с педагогически функции от ресурсния център провеждат обучение на деца и ученици със специални образователни потребности съвместно с учителите в групата в детска градина или в паралелката в училището, в които се осъществява интегрирано обучение и възпитание.“

“Ресурсните учители и другите специалисти с педагогически функции от ресурсния център провеждат индивидуални или групови занятия и консултации в детските градини и училищата, в които се обучават интегрирано деца и ученици със специални образователни потребности, и в ресурсния център.“

Ресурсният учител провежда занятията с децата в детската градина или училище, в което детето се обучава, по график, утвърден от директора на учебното заведение.

Важно:

Вие можете да се възползвате от ресурсно подпомагане след препоръка, направена от ЕКПО. Необходимо е да изразите своето желание, като подадете молба до директора на детската градина или училище, в която се обучава детето.

Важно е да знаете, че в детска градина или училище се назначава ресурсен учител при минимум пет писмено заявени желания на родители за ресурсно подпомагане на децата им.

Документи, които трябва да подготвите и да подадете за да се осигури ресурсно подпомагане на детето:

1. Ксерокопие от решение на РИО;
2. Ксерокопие от акт за раждане на детето;
3. Молба за ресурсен учител до Директора на детската градина.

Контактна информация за Ресурсни центрове в някои от големите градове в страната

Ресурсен център – София: <http://rcsofia.com/>.

Ресурсен център гр. Русе: <http://rcrs.my.contact.bg/>

Ресурсен център – Пловдив: <http://resursencentarplovdiv.hit.bg>

Ресурсен център – Варна: <http://resource-centre-varna.com/>

Ресурсен център – Бургас: Ул. „Индустиална“ №1, ет. 2 Телефон: 056/ 82-52-39

¹⁶ обн., ДВ, бр. 77 от 19.09.2006 г.

ЕКСПЕРТНА ОЦЕНКА ИЗГОТВЯНА ОТ ЕКИП ЗА КОМПЛЕКСНА ПЕДАГОГИЧЕСКА ОЦЕНКА КЪМ ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ И УЧИЛИЩА

След постъпване в детска градина или училище на детето се прави **задълбочена оценка на образователните потребности**. Тази оценка се извършва от Екип за подпомагане на обучението и възпитанието на деца и ученици със специални образователни потребности към учебното заведение¹⁷.

Екипът се назначава от директора на учебното заведение за срок от една година. Той включва психолог, ресурсен учител, учител - специален педагог, педагог на детето и логопед. Този екип се създава в детската градина или училище, за да подпомага обучението, както на децата преминали през ЕКПО към РИО и постъпили в учебното заведение, така и на деца, на които им предстои извършване на комплексна педагогическа оценка от ЕКПО към РИО. Екипът заседава целогодишно.

Важно:

Вие имате право да участвате в заседанията и да бъдете своевременно уведомяван за всяко решение на комисията относно Вашето дете. Информация за наличието и дейността на тези екипи можете да получите от директорите на съответната детска градина или училище.

Екипите в детските градини или училища имат ключова роля¹⁸ за специализираната работа с деца с увреждания и хронични заболявания и интегрирането им в масовото учебно заведение. Една от основните задачи на екипа е изработването и прилагането на **индивидуални програми за подпомагане на обучението и цялостното развитие на децата с увреждания**. Според експертите в РИО¹⁹ нуждите в тази посока са изключително големи. Работата на екипа е важна, за да може детето адекватно и своевременно да усвоява учебния материал и да общува със своите връстници.

Индивидуална образователна програма

В зависимост от индивидуално развитие на детето с увреждане и при необходимост²⁰, екипът към детската градина или училище изработва индивидуална образователна програма, по която да бъде работено с детето в учебното заведение. Комисията трябва да запознае родителя с особеностите и предимствата на тази програма.

Индивидуалните програми са регламентирани в Наредба 1, чл. 31-37. Примерна рамка на такава програма е публикувана като приложение 2 към наредбата и може да бъде намерена на електронната страница на МОМН. Индивидуалната образователна програма включва:

- „потенциални възможности и потребности на детето или ученика на базата на извършената оценка по чл. 26, ал. 2, т. 5;
- основни цели и задачи на обучението, възпитанието и развитието, свързани с възможностите и потребностите на детето или ученика;
- специални методи и средства за постигане на поставените цели и задачи;

¹⁷ НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания
НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания

¹⁸ Там там, функции на екипа

¹⁹ на база проведени разговори с експерти РИО от София, Пловдив и Варна

²⁰ тази необходимост се констатира от специалистите, които работят с децата

- области, в които се планират конкретни дейности за постигане на поставените цели и задачи;
- критерии за определяне на постигнатия напредък в обучението, възпитанието и развитието;
- оценъчна скала за равнището на усвоените знания, умения и компетентности, когнитивното развитие, езиково-говорното развитие и комуникативните умения, емоционалните, характеровите и поведенческите особености в съответствие с вида и степента на увреждането, нарушението или затруднението;
- постигнати резултати във всяка от определените области;
- предложения за промени в програмата в резултат от обучението, възпитанието и развитието на детето или ученика.”

Оценяване на учениците, които се обучават по индивидуални образователни програми

Чл.37 ал.2 от НАРЕДБА №1 посочва, че “постиженията на учениците със специални образователни потребности по индивидуалните образователни програми се оценяват с оценки с качествен и количествен показател”.

Оценяването на децата и учениците по индивидуална програма е разяснено и в чл.7 ал.6 и ал.7 на Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване²¹.

Ясно описание на прилагането на качествено и количествено оценяване е посочено на електронната страница на Ресурсен център гр. Русе <http://www.rcrusse.eu> :

„Детето, което се обучава по индивидуална програма, може да бъде оценявано с качествени и количествени оценки:

- ако постига ДОО (държавни образователни изисквания за учебно съдържание) по определен учебен предмет, независимо, че работи по индивидуална програма по този предмет, получава количествени оценки, като останалите ученици;

- ако не постига ДОО по определен предмет, получава качествени оценки – така наречените оценки със звездичка (напр. добър 4*) “

Важно:

В чл.8 ал.1 и ал.2 от НАРЕДБА №, 1 се посочва:

„Децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми, но постигат държавните образователни изисквания за предучилищното възпитание и подготовка и за учебното съдържание, продължават обучението си по програмите на съответната детска градина или по училищния учебен план и учебните програми на съответното училище и получават удостоверение за завършена подготвителна група/подготвителен клас или документ за завършен клас, етап или степен на образование съгласно държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета.”

чл.8 ал. 1.

²¹ чл.7 ал.6 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване: „Въз основа на установените резултати от текущите изпитвания и изпитите на учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми, но не постигат държавното образователно изискване за учебното съдържание, се поставят оценки с качествен и количествен показател за усвоените знания и компетентности съгласно индивидуалните им образователни програми,“

Чл.7 ал.7 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване: „Учениците със специални образователни потребности, които се обучават по индивидуални образователни програми и постигат държавното образователно изискване за учебното съдържание в процеса на училищното обучение, се оценяват с оценките по ал. 2 и 3,“ ,т.е получават оценки ,както всички ученици отличен 6 ,мн. Добър 5 , и т.н..* “

„ Учениците със специални образователни потребности, които са завършили обучението си за етап или степен на образование по индивидуални образователни програми, но не са постигнали държавното образователно изискване за учебното съдържание, получават удостоверение за завършен клас, а завършилите XII клас - удостоверение за завършен гимназиален етап, съгласно държавното образователно изискване за документите за системата на народната просвета.”
чл.8 ал.2

Разликата в оценяването на децата, които покриват ДОИ и тези, които не успяват да покрият ДОИ се състои във вида на документа, който се издава на детето при завършване на клас, етап или степен на образование.

Когато детето, което се обучава по индивидуална образователна програма, покрива ДОИ за учебното съдържание, детето получава документ за завършван клас, етап или степен на образование, както всички ученици.

В случай, че детето, което се обучава по индивидуална образователна програма, не покрива ДОИ за учебно съдържание, детето получава САМО удостоверение, в което е отрезено преминаването на клас, етап или степен на образование. Разликата е съществена и от особено значение за децата, които завършват 12 клас. На детето ще бъде издадено САМО удостоверение за завършен 12 клас, а не диплом.

Нашият съвет:

Уточнете и коментирайте тази особеност на оценяването на учениците, които се обучават по индивидуална програма, с представители на екипа в учебното заведение. Възползвайте се от правото си да участвате в заседанията на екипа в детските градини и училища!

Трябва да отбележим, че съобразно чл.83 ал.2 в действащият правилник за прилагане на закона за народната просвета, се предвижда организирането на индивидуална форма на обучение за:

1. ученици, които по здравословни причини не могат да посещават училището повече от 30 последователни учебни дни;

2. за даровити ученици, както и за ученици, които по семейни причини желаят да завършат в други срокове обучението си за един или повече класове.”

Тази форма се прилага спрямо всички деца в образователната ни система. Важна особеност при такова обучение е:

„В случаите по ал. 2, т. 1 училището организира индивидуалното обучение в домашни условия въз основа на медицински документ, издаден от лекарска консултативна комисия, като осигурява от 8 до 12 учебни часа седмично.”
чл.83 ал.3 от ППЗНП

Индивидуалната форма на обучение, регламентирана в ППЗНП, е различна от индивидуалната образователна програма по Наредба 1.

Източници на информация

НАРЕДБА № 1 от 23 януари 2009 г. за обучението на деца и ученици със специални образователни потребности и/или с хронични заболявания

Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване (ДВ, бр. 37 от 2003 г.)

Наредба № 4 от 18.09.2000г. за предучилищното образование и подготовка

ПРАВИЛНИК ЗА ДЕЙНОСТТА НА РЕСУРСНИТЕ ЦЕНТРОВЕ ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ И ВЪЗПИТАНИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ, Издаден от министъра на образованието и науката, обн., ДВ, бр. 77 от 19.09.2006 г.

ЗАКОН ЗА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА, Отразена деноминацията от 05.07.1999 г., Обн. ДВ. бр.86 от 18 Октомври 1991г., изм. ДВ. бр.90 от 24 Октомври 1996г., изм. ДВ. бр.36 от 31 Март 1998г., доп. ДВ. бр.124 от 27 Октомври 1998г., изм. ДВ. бр.153 от 23 Декември 1998г., изм. ДВ. бр.67 от 27 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.90 от 24 Септември 2002г., изм. ДВ. бр.95 от 8 Октомври 2002г., изм. ДВ. бр.29 от 31 Март 2003г., изм. ДВ. бр.71 от 12 Август 2003г., доп. ДВ. бр.86 от 30 Септември 2003г., доп. ДВ. бр.114 от 30 Декември 2003г., изм. ДВ. бр.40 от 14 Май 2004г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.105 от 29 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.41 от 19 Май 2006г., изм. ДВ. бр.105 от 22 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.113 от 28 Декември 2007г., изм. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008г., изм. ДВ. бр.35 от 12 Май 2009г., изм. ДВ. бр.36 от 15 Май 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.50 от 2 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.78 от 5 Октомври 2010г., изм. ДВ. бр.9 от 28 Януари 2011г.

ПРАВИЛНИК ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ЗАКОНА ЗА НАРОДНАТА ПРОСВЕТА, Издаден от Министерството на образованието и науката, Обн. ДВ. бр.68 от 30 Юли 1999г., изм. ДВ. бр.19 от 10 Март 2000г., изм. ДВ. бр.53 от 12 Юни 2001г., доп. ДВ. бр.7 от 18 Януари 2002г., изм. ДВ. бр.68 от 16 Юли 2002г., изм. ДВ. бр.19 от 28 Февруари 2003г., изм. ДВ. бр.33 от 11 Април 2003г., попр. ДВ. бр.48 от 23 Май 2003г., изм. ДВ. бр.65 от 22 Юли 2003г., изм. ДВ. бр.99 от 11 Ноември 2003г., изм. ДВ. бр.15 от 24 Февруари 2004г., изм. ДВ. бр.89 от 8 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.7 от 27 Януари 2009г., изм. ДВ. бр.51 от 7 Юли 2009г., изм. ДВ. бр.87 от 3 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.94 от 27 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.43 от 8 Юни 2010г.

<http://lex.bg/laws>

МОМН: <http://www.minedu.government.bg>

РИО София – град: <http://www.rio-sofia-grad.com>

РИО София –област: http://www.rio23.escom.bg/start.php?RIO_NUMBER=23

РИО Пловдив: <http://www.rio-plovdiv.com>

РИО Варна: <http://rio-varna.hit.bg>

РИО Добрич: <http://www.rio-dobrich.dobrich.net>

РИО Пазарджик: <http://www.riopz.com>

РИО Кюстендил: <http://www.rio-kyustendil.com/ocms/opencms/menu/news/>

РИО Сливен: <http://new.sliven.net>

РИО Враца : <http://www.rio-vratza.com>

РИО Бургас: <http://www.rioburgas.org>

РИО Плевен: <http://www.rio-pleven.com>

РИО Шумен: <http://www.rio-shumen.net>

РИО Велико Търново: <http://riovt.net-bg.info>

РИО Търговище: <http://www.rio-targovishte.com/page.php?id=1>

РИО Русе: <http://www.rio-ruse.org>

РИО Разград: <http://rio-razgrad.hit.bg>

РИО Ловеч: <http://rio-lovech.hit.bg/index.html>

РИО Габрово: <http://www.rio-gabrovo.hit.bg>

РИО Благоевград: <http://www.rio-blg.com>

Столична община <http://www.sofia.bg>

Община Варна <http://gradini-varna.com>

Ресурсен център – София: <http://rcsofia.com/>.

Ресурсен център гр. Русе: <http://rcrs.my.contact.bg/>

Ресурсен център – Пловдив: <http://resursencentarplovdiv.hit.bg>

Ресурсен център – Варна:<http://resource-centre-varna.com/>